

Sygn. akt II CSK 252/20

POSTANOWIENIE

Dnia 19 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska

w sprawie z powództwa A. O.
przeciwko M. P.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 19 lutego 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 5 grudnia 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od M. P. na rzecz A. O. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwana M. P. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...), którym oddalono jej apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Ł. w sprawie z powództwa A. O. o zapłatę bliżej określonej kwoty.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna to nadzwyczajny środek zaskarżenia o celu przede wszystkim publicznoprawnym. Celem tym jest zapewnienie jednolitości orzecznictwa oraz spójności i prawidłowości wykładni prawa. Realizacji powyższej funkcji służy uregulowana w art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. instytucja przedsądu. Stosownie

do ww. przepisów Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Podejmowanie odrębnej decyzji w przedmiocie przyjęcia skargi do rozpoznania ma również na celu realizację zasady szybkości postępowania oraz pozwala zaakcentować wysoce sformalizowany charakter postępowania przed Sądem Najwyższym, o czym świadczą określone wymagania konstrukcyjne skargi kasacyjnej.

Jako przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwa przywołanie tej przesłanki wymaga poprawnego zidentyfikowania problemu, w tym odniesienia go do konkretnych przepisów. Konieczne jest także przedstawienie argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen danego zagadnienia (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01). Podniesiony problem musi również charakteryzować się nowością; zagadnienie, które było już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, co do zasady traci ten walor (postanowienie Sądu Najwyższego z 19 marca 2012 r., II PK 294/11). Istotność problemu prawnego wyraża się natomiast w tym, że ma on znaczenie precedensowe dla rozstrzygania podobnych spraw lub rozwoju jurysprudencji (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 marca 2012 r., I CSK 496/11). Obowiązkiem wnoszącego skargę jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14).

Tylko we wskazanych wyżej okolicznościach może być realizowana publicznoprawna funkcja skargi kasacyjnej. Jednocześnie przedstawiony Sądowi Najwyższemu problem musi mieć konkretny związek z rozstrzygnięciem danej sprawy, to jest z zarzutami skargi oraz podstawą prawną i faktyczną zaskarżonego wyroku (postanowienie Sądu Najwyższego z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13). Przyjęcie skargi do rozpoznania ma bowiem na celu zarówno realizację interesu

publicznego jak i ochronę praw prywatnych. Zagadnienie prawne powinno mieć więc taki wymiar problemowy, aby udzielona przez Sąd odpowiedź miała znaczenie dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej wniesionej w sprawie, w której zostało zadane, a jednocześnie - dzięki uniwersalnemu ujęciu - odpowiedź ta uzyskiwała walor aplikacyjny w rozstrzyganiu innych spraw. Oznacza to, że do sformułowania zagadnienia prawnego konieczne jest wydobycie z okoliczności faktycznych sprawy elementów charakterystycznych dla określonej grupy lub kategorii przypadków, a następnie generalizacja jego konstrukcyjnych elementów, które będą stanowiły podstawę analizy prawnej; dzięki temu odpowiedź na zagadnienie prawne, nie zatracając więzi z rozpoznawaną sprawą, może służyć ocenie problemów jurystycznych występujących w innych sprawach.

Zdaniem skarżącej w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, sprowadzające się do pytania, czy dopuszczalne jest przyjmowanie ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji za własne przez sąd drugiej instancji w sytuacji, w której apelacja obejmowała zarzuty związane z tymi ustaleniami oraz czy art. 378 § 1 k.p.c. nie skutkuje w takim przypadku obowiązkiem przeprowadzenia przez sąd drugiej instancji własnej oceny materiału dowodowego.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zostało ograniczone przez pozwaną do nakreślenia ww. problemu; nie spełnia ono zatem opisanych na wstępie wymagań, w szczególności nie prowadzi do wniosku o tym, by przedstawione zagadnienie prawne było istotne, nowe oraz miało przełożenie zarówno na rozpoznanie sprawy, jak i cechowało się odpowiednim walorem ogólności. Skarżąca wskazała wprawdzie, że „rozwiniecie opisu okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej zawarte zostało w uzasadnieniu skargi kasacyjnej”, jednak analiza uzasadnienia podstaw kasacyjnych we fragmencie nawiązującym do przedmiotu zagadnienia prawnego nie prowadzi do wniosku o tym, by poruszona kwestia realizowała przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Wstępnie wypada zauważyć, że uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz uzasadnienie skargi kasacyjnej stanowią niezależne elementy konstrukcyjne tego środka zaskarżenia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 oraz 398⁴ § 2 k.p.c.),

toteż konieczne jest ich wyraźne wyodrębnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 10 stycznia 2001 r., V CZ 189/02 oraz 23 stycznia 2008 r., II PK 278/07). Każde z tych uzasadnień służy innemu celowi; w szczególności motywy podstaw skargi kasacyjnej nie muszą zawierać wywodów wskazujących na wystąpienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, a szerzej: argumentacja wspierająca zarzuty skargi może nie czynić zadość wymaganiom stawianym w związku z przyczynami kasacyjnymi, czyli racjami mającymi uzasadniać przyjęcie danej skargi do rozpoznania. Łącząc ww. uzasadnienia, strona pozbawia się możliwości indywidualizacji argumentów wspierających to konkretnie stanowisko, które na danym etapie postępowania (przedsąd - rozpoznanie skargi kasacyjnej) miałoby najpełniej przemawiać za słuszością racji podnoszonych w skardze kasacyjnej.

W analizowanym przypadku doszło nie tylko do wskazanego wyżej redakcyjnego, lecz także argumentacyjnego połączenia uzasadnień. Wywód o wystąpieniu istotnego zagadnienia prawnego został natomiast sprowadzony do zaakcentowania konieczności rozpatrzenia w postępowaniu kasacyjnym rzekomego naruszenia przepisów postępowania. Naruszenie to miałoby polegać na przyjęciu przez Sąd drugiej instancji za własne ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego, zdaniem skarżącej: bez merytorycznej analizy tej kwestii mimo zgłoszenia w apelacji zarzutów dotyczących oceny dowodów. W dalszych wątkach uzasadnienia, mającego formalnie służyć wykazaniu przyczyny kasacyjnej, skarżąca podjęła natomiast, wbrew treści art. 398³ § 3 k.p.c., próbę zakwestionowania oceny dowodów dokonanej przez Sąd pierwszej, a następnie także Sąd drugiej instancji, w celu podważenia ustaleń faktycznych, które stanowiły podstawę rozstrzygnięcia.

Do odmiennej oceny wskazanych fragmentów skargi kasacyjnej niż ta, że pozwana wprost polemizuje z ustaleniami faktycznymi i oceną dowodów, nie prowadzi poczynione przez skarżącą zastrzeżenie, że istotą jej stanowiska pozostaje wskazanie na niedostatki uzasadnienia zaskarżonego wyroku. Powyższa teza skarżącej nie znajduje bowiem potwierdzenia w wynikach analizy argumentacji zawartej w skardze kasacyjnej, a sprowadzającej się do niedopuszczalnego kwestionowania oceny dowodów i ustaleń faktycznych,

polemicznego względem obszernych motywów poświęconych tym zagadnieniom w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia.

Brak również należytego wyjaśnienia, dlaczego, zdaniem skarżącej, przedstawione we wniosku zagadnienie prawne występuje w niniejszej sprawie i jakie przełożenie na rozstrzygnięcie sprawy w postępowaniu kasacyjnym miałyby odpowiedź na postawione przez pozwaną pytania. Rozważenie motywów orzeczenia Sądu Apelacyjnego prowadzi wszak do konkluzji, że Sąd ten dokonał samodzielnej oceny dowodów i na jej podstawie przyjął ustalenia faktyczne tożsame z ustaleniami Sądu Okręgowego (s. 10-13 uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego).

Ponadto kwestie kognicji sądu drugiej instancji, sposobu konstruowania uzasadnienia jego orzeczeń oraz realizacji obowiązku rozpoznania sprawy w pozytywnie ujmowanych granicach apelacji były przedmiotem licznych orzeczeń Sądu Najwyższego, które zaowocowały utrwaleniem się stanowisk judykatury - co zresztą znalazło częściowe odzwierciedlenie w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Analiza tej skargi nie wskazuje natomiast, by istniały w tym zakresie jakieś nowe, niezbadane dotychczas wątpliwości, wymagające dodatkowego rozważenia na tle okoliczności niniejszej sprawy.

Z tej przyczyny wyłącznie w charakterze przypomnienia wypada wskazać, że ocena motywów rozstrzygnięcia zapadłego w postępowaniu apelacyjnym powinna uwzględniać, iż zgodnie z art. 391 § 1 k.p.c. w postępowaniu tym art. 327¹ § 1 k.p.c. (w stanie prawnym sprzed 7 listopada 2019 r. - art. 328 § 2 k.p.c.) ma jedynie odpowiednie zastosowanie. W efekcie odesłania zawartego art. 391 § 1 k.p.c. uzasadnienie orzeczenia sądu drugiej instancji nie musi, a zwykle wręcz nie powinno zawierać wszystkich elementów typowych dla uzasadnienia judykatu pierwszoinstancyjnego, lecz tylko te z elementów, które ze względu na treść apelacji i zakres rozpoznania sprawy są niezbędne do jej rozstrzygnięcia przez sąd drugiej instancji (wyroki Sądu Najwyższego: z 19 lutego 1998 r., III CKN 372/97 r., z 24 listopada 1998 r., I CKN 899/97, z 16 czerwca 2016 r., V CSK 649/15 oraz z 14 marca 2017 r., II CSK 428/16).

W badaniu, czy uzasadnienie orzeczenia sądu drugiej instancji spełnia ww. oczekiwania, trzeba mieć również na uwadze, że wymagania stawiane takiemu uzasadnieniu są modyfikowane przez art. 378 § 1 k.p.c., który określa granice apelacji (wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2008 r., IV CSK 331/08), w tym związanie sądu drugiej instancji zarzutami apelacji oraz wynikającym z tego związania obowiązkiem zbadania zgłoszonych zarzutów (uchwała Sądu Najwyższego – zasada prawna – z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07). Obowiązek ten nie oznacza jednak, że na sądzie drugiej instancji ciąży powinność oddzielnego wypowiedzenia się o każdym z argumentów zawartych w apelacji (postanowienie Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2019 r., I CSK 368/18). Przeciwnie, dopuszczalne jest zbiorcze wyrażenie oceny zgłoszonych zarzutów, tyle że przedstawienie wyników dokonanej przez sąd oceny podstaw i wniosków środka zaskarżenia powinno wskazywać na to, że zostały one przez ten sąd w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia (wyrok Sądu Najwyższego z 7 listopada 2019 r., I CSK 433/18).

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy uznał, że z motywów skargi kasacyjnej nie wynika, by zachodziły przyczyny określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania. O kosztach rozstrzygnięto na podstawie § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. poz. 1800 z późn. zm.).

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

ke